

Les Coves en el temps de la Germania (1519 -1522): Les mentalitats (I)

Josep-Antoni Domingo i Borràs

Un dels aspectes més atractius que té l'anàlisi històrica és fer el seguiment d'allò que ha vingut en denominar-se la història de les mentalitats, és a dir no sols parar atenció en els actes realitzats sinó endinsar-se en els enramaments sobre els que aquells s'hi fonamenten i tractar de demostrar el grau d'acceptació social dominant o la seua reprovaçió, que valdria tant com parlar d'allò que seria considerat com normal o anormal pel grup. Naturalment per tal d'intentar una semblant recerca ens n'hauríem de fer servir de documents clarament demostratius, com són per exemple els escrits autobiogràfics o memòries, els dietaris, epistolaris, composicions literàries, etc... on lliurement i de manera directa es vessen judicis de valor sobre el complex món que ha

envoltat les persones; la veritat és que aquests tipus de fonts d'informació són més bé excepcionals i no abunden, en podem però disposar amb major facilitat d'altres, més abundoses, personalíssimes, expressives d'una concreta i especial voluntat, -la darrera voluntat-, plasmada en forma de testament, la qual determinarà la realització d'actes després del traspàs. L'anàlisi d'un testament, malgrat l'enfarfegada prosa notarial esdevinguda en clàusules d'estil, pot convertir-se en eina útil, en una mena d'immersió dins la consciència del testador, tot i actuant el notari com àrbitre vigilant, que ens permet observar aquella normalitat o anormalitat de què adés parlàvem.

Ara us presentem per a la vostra lectura i reflexió un testament, potser

el més antic que per ara tenim notícia d'un veí de les Coves, Guillem Benet, fet el 8 d'abril de 1519. Es tracta d'un personatge pertanyent a la minoria benestant de la vila que en el cens de 1510 constava com llaurador i ramader. El document es conté al protocol notarial de Joan Guimerà "lo vell", nº 2680, que s'hi guarda a l'Arxiu del Reial Col·legi Seminari del Corpus Christi de València.

L'estructura del testament és la clàssica pròpia d'aquells temps: comença amb una

invocació, equivalent a confessió de fe, continua amb la declaració de capacitats del testador i passa a establir les disposicions, primer amb la institució de la marmessoria, i després a les deixes per a bé d'ànima, els llegats i la declaració d'hereu, i per cloure el lloc, data i testimonis. Resta acomplert el tràmit amb la fórmula addicional de la solemne obertura del testament.

El document ens n'adona sobre alguns detalls concrets, com per exemple, en situar la sepultura diu que està "en lo fossar davant la sglésia", és a dir al mateix solar del magatzem que fou l'antic teatre, a l'espai que avui encara coneixem com "lo sagrat"; igual que ens permet saber que hi havia a l'església vella un benifet dedicat a sant Pau, així com en invo-